

۱۵۸۹۱۴۸

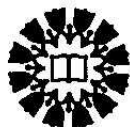
درآمدی بر

فلسفه اقتصاد

دکتر بهاله دادگر

تهران

۱۳۹۶

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: دادگر، یداله، -۱۳۳۲-

عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر فلسفه اقتصاد / یداله دادگر.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)،
پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: هفت، ۴۴۸ ص.

فروست: «سمت»: ۲۱۴۵. اقتصاد، ۸۸.

شابک: ۹-۰۵۴۰-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۲۲۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Yadollah Dadgar. An Introduction to the Philosophy of Economics.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: اقتصاد — فلسفه

موضوع: Economics — Philosophy

شناس افزوده سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده
تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the
Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶-۷۲/د ۲۰۴ HB

رده‌بندی دیویی: ۳۳۰/۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۰۸۸۰۹۰

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی

درآمدی بر فلسفه اقتصاد

دکتر یداله دادگر (استاد دانشگاه شهید بهشتی)

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۶

تعداد: ۵۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ: یاران (قم)، صحافی: زرین (قم)

قیمت: ۲۲۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و
عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

@sazman_samt

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه
یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
	بخش اول: مبانی فلسفه اقتصاد
۵	فصل اول: مقدمه
۵	۱-۱ بحث‌های آغازین
۱۳	۲-۱ برخی نمادهای بکار از فلسفه اقتصاد
۲۳	۳-۱ روند تکاملی فلسفه اقتصاد و روش گردنوین آن
۳۱	۴-۱ تأکید بر چند نکته بنیادین
۳۳	فصل دوم: پایه‌ها و ریشه‌های فلسفه اقتصاد
۳۳	۱-۲ مقدمه
۴۱	۲-۲ خاستگاه‌های بنیادین فلسفه اقتصاد
۴۸	۳-۲ روندها و دورنماها
۵۷	۴-۲ تأکید بر چند نکته بنیادین
۵۸	فصل سوم: روش‌شناسی و اندازه‌گیری در اقتصاد
۵۸	۱-۳ مقدمه
۶۸	۲-۳ خاستگاه‌های فلسفی روش‌شناسی اقتصاد
۷۸	۳-۳ نقش تحولات فلسفه علم در تکامل روش‌شناسی اقتصاد
۹۰	۴-۳ تأکید بر چند نکته بنیادین
۹۳	فصل چهارم: خاستگاه و پیوند نظریه اقتصادی، روش‌شناسی و اخلاق
۹۳	۱-۴ مقدمه و عناصر گوناگون نظریه اقتصادی

۲-۴ تأکید بر برجستگی‌های فلسفه اقتصاد و روش‌شناسی

۱۰۲

۳-۴ پیوندهای معنادار اخلاقی در فلسفه اقتصاد

۱۲۰

۴-۴ تأکید بر چند نکته بنیادین

۱۴۶

فصل پنجم: فلسفه اقتصاد، تحولات نهادی، شناختی و روان‌شناختی علم اقتصاد

۱۴۸

۱-۵ مقدمه و ملاحظات فلسفی زیرساخت‌های نهادی - شناختی

۱۴۸

۲-۵ برخی یافته‌ها و بایسته‌های شناختی برای درک بهتر اقتصاد سیاسی

۱۵۹

۳-۵ رفتارهای اقتصادی در بستر ارتباط اقتصاد و روان‌شناسی

۱۶۷

۴-۵ نظریه‌ها و چالش‌های تحلیلی اقتصاد

۱۷۳

۵-۵ کید بر چند نکته بنیادین

۱۸۱

فصل ششم: بعد تک‌ملی فرد، عقلانیت و گزاره‌های اثباتی و دستوری

۱۸۳

۱-۶ مقدمه

۱۸۳

۲-۶ ابعاد گوناگون تفکر گراش روش‌شناختی

۱۹۰

۳-۶ ابعاد کلیدی گزاره‌های اثباتی دستوری

۱۹۸

۴-۶ تأکید بر چند نکته بنیادین

۲۰۶

بخش دوم: مباحث تک‌ملی و کاربردی در فلسفه اقتصاد

فصل هفتم: ملاحظات کلیدی الگو و الگوسازی در اقتصاد

۲۱۱

۱-۷ مقدمه

۲۱۱

۲-۷ کندوکاوی دقیق‌تر در الگو و الگوسازی در اقتصاد

۲۱۵

۳-۷ ابعاد تک‌ملی مدل از دیدگاه فلسفه اقتصاد

۲۲۳

۴-۷ تأکید بر چند نکته بنیادین

۲۳۳

فصل هشتم: فلسفه اقتصاد بخش عمومی و محورهای مرتبط با آن

۲۳۵

۱-۸ مقدمه

۲۳۵

۲-۸ ریشه‌ها، روندها و چارچوب‌های بخش عمومی

۲۴۸

۳-۸ روند تاریخی دولت و ساختار بهینه بخش عمومی

۲۵۵

۴-۸ پایه‌های فلسفی نظریه انتخاب عمومی

۲۶۸

۵-۸ تأکید بر چند نکته بنیادین

۲۷۵

۲۷۷	فصل نهم: بنیان‌های اقتصاد ریاضی، نظریه بازی‌ها و اقتصادسنجی
۲۷۷	۱-۹ مقدمه
۲۸۴	۲-۹ چارچوب‌ها و بنیان‌های فلسفی اقتصاد ریاضی
۲۹۹	۳-۹ زیرساخت‌ها و پیوندهای فلسفی نظریه بازی‌ها
۳۰۷	۴-۹ ملاحظات فلسفی اقتصادسنجی
۳۱۶	۵-۹ تأکید بر چند نکته بنیادین

۳۱۹	فصل دهم: بنیان‌های فلسفی اقتصاد تکاملی، رفتاری و آزمایشگاهی
۳۱۹	۱-۱۰ مقدمه
۳۲۵	۲-۱۰ اقتصاد با رویکرد تکاملی
۳۳۵	۳-۱۰ اقتصاد رفتاری و ایجاد کمیلی اقتصاد شناختی
۳۵۰	۴-۱۰ پرتوهایی از فلسفه اقتصاد آزمایشگاهی
۳۵۴	۵-۱۰ تأکید بر چند نکته بنیادین

۳۵۶	فصل یازدهم: پایه‌ها و پارادایم‌های نوادی و راهی در اقتصاد
۳۵۶	۱-۱۱ مقدمه و پایه‌های نهادگرایی
۳۶۶	۲-۱۱ پایه‌های فلسفی اقتصاد رفاه در رویکرد - دم
۳۷۴	۳-۱۱ عقاید برخی از منتقدان جریان اصلی
۳۸۴	۴-۱۱ تأکید بر چند نکته بنیادین

۳۸۷	فصل دوازدهم: موضوع‌های تکمیلی در فلسفه اقتصاد
۳۸۷	۱-۱۲ مقدمه و تأکید بر چند موضوع آغازین
۴۰۰	۲-۱۲ چند عنوان مکمل در فلسفه اقتصاد
۴۱۷	۳-۱۲ تأکید بر چند نکته بنیادین

۴۲۲	قسم‌نامه اقتصاددانان
۴۲۳	منابع

پیشگفتار

اقتصاد علمی است جامع و از این رو ابعاد و محورهای بسیاری را پوشش می‌دهد. این علم هم جنبه‌های فنی و اجتماعی دارد، هم ابعاد اخلاقی و انسانی، هم ابعاد روش‌شناختی قابل توجهی دارد و هم از عناصر معرفت‌شناسی و وجودشناسی ویژه خود برخوردار است. در وجودشناسی اقتصاد از بود و نبود رشته‌ای علمی به نام اقتصاد بحث می‌شود. در معرفت‌شناسی اقتصاد، چستی این علم بررسی می‌شود. در اینجا، با فرض این که (از نظر وجودشناسی) علمی به نام اقتصاد وجود دارد، به این موضوع پرداخته می‌شود که آیا این علم علمی طبیعی مانند فیزیک است یا علمی اجتماعی همانند جامعه‌شناسی یا علمی محض همچون ریاضی. در روش‌شناسی اقتصاد، روش‌های تجزیه و تحلیل، علم‌انصاف و اصول حاکم بر آن‌ها تبیین و ارزیابی می‌گردد. به دلیل پردازش موضوعات یادشده، فلسفه اقتصاد وارد بحث‌هایی می‌شود مانند ریشه‌های نظریه‌پردازی و مدل‌سازی در اقتصاد، امور اثباتی و دستوری در اقتصاد و پیوندهای اخلاقی و امور علت و معلولی. در ادامه مناسب است چند نکته افزوده شود:

۱. این مجموعه در چارچوب دو بخش و دوازده فصل به کتا و کاو در فلسفه اقتصاد اختصاص دارد. بخش نخست (شش فصل نخست) بیشتر به ریشه‌ها و پایه‌های نظری فلسفه اقتصاد می‌پردازد. بحث درباره روش‌شناسی اقتصاد، نظریه اقتصادی، تحولات علم اقتصاد، فردگرایی یا جمع‌گرایی در اقتصاد، گزاره‌های اثباتی و دستوری، ملاحظات اخلاقی اقتصاد و مانند آن در این بخش قرار می‌گیرد. بخش دوم پژوهش‌های موردی و ابعاد کاربردی در فلسفه اقتصاد را پوشش می‌دهد. از این رو، موضوعاتی چون الگوسازی، فلسفه اقتصاد ریاضی و اقتصادسنجی، فلسفه

اقتصاد بخش عمومی، بنیان‌های فلسفی اقتصاد رفتاری، پایه‌های فلسفی اقتصاد، دیگر رویکردهای اقتصادی و مشابه آن، در این بخش تحلیل می‌شوند. این موارد و عنوان‌ها بیشترین پیوندهای فلسفه و اقتصاد را بیان می‌کنند. اما با وجود پردازش تقریباً همه موضوع‌های فلسفه اقتصاد در این مجموعه، در عین حال، به دلیل گستردگی موضوع و تحولات آن مناسب است که خوانندگان گرامی این تألیف را به عنوان ملاحظات اساسی در فلسفه اقتصاد در نظر بگیرند؛ یعنی گویی گنجانده شدن عبارت «درآمدی بر» با قلم ریز در ابتدای عنوان اصلی بسیار معنادار است؛ در این صورت، عنوان و محتوا سازگاری بیشتری خواهند داشت.

۲. این کتاب می‌تواند برای علاقه‌مندان به مطالعه عمیق اقتصاد و دیگر علوم اجتماعی و انسانی، حتی علوم پایه و ریاضی نیز مفید باشد.

۳. برای استفاده بیشتر از محتوای این کتاب، آگاهی از کلیاتی از اقتصاد و فلسفه می‌تواند دارس‌تر باشد.

۴. این کتاب می‌تواند برای هرگونه درسی زیر عنوان فلسفه اقتصاد به اندازه دو درس دو واحدی یا یک دروس واحدی در چارچوب آموزشی به کار گرفته شود.

۵. با توجه به عمق و نیز در مواردی سنگینی ملاحظات فلسفی اقتصاد و همچنین برای آسان‌سازی مطالعه مطالب، مناسب دیدن عناوین فرعی بیشتری در زیر عنوان‌های اصلی در نظر گرفته شود.

در پایان بایسته است از ریاست محترم پژوهشگاه «سمت» و معاونت محترم ایشان جناب آقای دکتر رضایی که در نهایی شدن این کار نقش آفرین بوده‌اند سپاسگزاری کنم. همچنین از سرکار خانم عیوضی و دیگر کارکنان رؤسۀ یادشده در همه عرصه‌ها برای پیگیری‌های خوبشان تشکر می‌کنم. اینجانب همچنین از زحمات جناب آقای ترسه و به‌ویژه سرکار خانم هاشمی برای ویرایش این کتاب تشکر می‌کنم. در ضمن، ارسال پیشنهادهای علاقه‌مندان گوناگون این نوشته از سوی دانشگاهیان، اساتید، دانشجویان و دیگر عزیزان، مایه سپاس اینجانب خواهد بود.

یداله دادگر

زمستان ۱۳۹۶